

O bedi študentskega življenja
(z ekonomskega, političnega, psihološkega,
seksualnega in predvsem intelektualnega vidika, s
skromnim predlogom za njegovo izboljšanje)

Osramotiti sram z njegovim javnim razgaljenjem

Nič ne tvegamo, če zapišemo, da je poleg policaja in duhovnika v Franciji najbolj univerzalno prezirano bitje prav študent. Toda razlogi za njegovo zaničevanje so pogosto napačni in le odsevajo prevladujočo ideologijo. Razlogi, zaradi katerih ga revolucionarna misel upravičeno zaničuje, pa ostajajo potlačeni in neizrečeni. A goreči pristaši lažne opozicije jih uspejo prepoznati – in sebe v njih. Svoje dejansko zaničevanje sprevračajo v pokroviteljsko občudovanje. Tako se nemočna levičarska inteligenca (od *Les Temps Modernes* do *L'Express*) vzneseno navdušuje nad t. i. 'študentskim uporom', dejansko propadajoče birokratske organizacije (od 'Komunistične' partije do Nacionalne zveze študentov Francije) pa ljubosumno tekmujejo za 'moralno in materialno' podporo študentov. Predstavili bomo razloge, ki tičijo za tem zanimanjem za študente, in načine, na katere so slednji ukoreninjeni v prevladujoči realnosti prekomerno razvitega kapitalizma. To brošuro bomo uporabili za to, da se do vsega tega opredelimo: pot ukinjanja odtujenosti pelje skozi odtujenost samo.

Do sedaj so vse analize in raziskave študentskega življenja zaobšle bistvena vprašanja. Ne presegajo okvirov akademskih specializacij (psihologije, sociologije, ekonomije) in so prav zato že v osnovi zmotne. Že dolgo tega je Fourier razkril 'metodološko kratkovidnost' obravnave bistvenih vprašanj brez njihove umestitve v moderno družbo kot celoto. Človek zaradi vseh detajlov ne vidi celote, kajti fetišizem dejstev zakriva bistvene kategorije. O tej družbi je bilo že vse izrečeno, razen tistega, kar ta zares je: družba blaga in spektakla. Sociologa Bourderon in Passedieu¹ v delu *LES Héritiers: les étudiants et la culture* ne zmoreta preseči tistih nekaj parcialnih resnic, ki sta jih prikazala. Kljub vsem njunim dobrim namenom zapadeta v univerzitetno moralnost, v neizogibno kantovsko etiko "resnične demokratizacije skozi resnično racionalizacijo učnega sistema" – tj. v poučevanje sistema. Medtem pa si njuni učenci – Kravetz² et consortes – domišljajo, da se tisočim odpirajo oči, ko svojo malomeščansko zagrenjenost kompenzirajo z navlako zastarele revolucionarne frazeologije.

¹ V resnici Pierre Bourdieu in Jean-Claude Passeron. Imeni sta spremenjeni zaradi besedne igre v francoščini, ki pa je aktualnim prevajalcem ni uspelo razvozlati (op. prev.).

² Marc Kravetz je dosegel določene sloves v okolju pod vplivom *Nacionalne zveze študentov Francije*. Spretni govornik je naredil napako, ko je napisal 'teoretično raziskavo': leta 1964 je objavil zagovor študentskega sindikalizma v *Les Temps Modernes*, ki ga je naslednje leto v istem mediju zavrnil.

Vpetost v spektakel³ reifikacije v pogojih modernega kapitalizma vsakomur dodeli vlogo v sistemu vsesplošne pasivnosti. Študent temu zakonu ne ubeži. To je le začasna vloga, generalka za končno vlogo pozitivnega in konzervativnega elementa v delovanju blagovnega sistema. Biti študent je torej zgolj oblika iniciacije.

Ta iniciacija magično rekapitulira vse značilnosti mitične iniciacije in ostaja popolnoma odrezana od zgodovinske, individualne in družbene realnosti. Študent živi dvojno življenje: razpet je med življenjem, ki ga živi v sedanosti kot študent, in izločenostjo, v katero bo potisnjen nekega dne, ko ne bo več študent. Njegova shizofrena zavest mu omogoča, da se umakne v svojo 'iniciacijsko skupino', zataji svojo prihodnost in se očarano zateče v mistični in pred zgodovino zavarovani sedanosti. Zatekanje k preobračanju uradne resnice, torej ekonomske, je moč tako zlahka razkriti: študentski realnosti je težko pogledati v oči. V naši 'družbi izobilja' študent še vedno živi v ekstremni revščini. Kljub temu da več kot 80% študentov prihaja iz plačilnih razredov, višjih od delavskega razreda, jih ima 90% manj denarja kot najslabše plačani delavec. Študentska beda je del bede družbe spektakla in del nove bede novega proletariata. V času, ko se vedno več mladih osvobaja moralnih predsodkov in družinske avtoritete ter tako čim prej vstopa v razmerja odkritega izkoriščanja, študent, neodgovoren in poslušen, na vseh ravneh vztraja v 'podaljšanem otroštvu'. Zapoznela kriza adolescence ga sicer pripelje do občasnih sporov z družino, vseeno pa študent še vedno brez posebnih težav sprejema, da ga različne institucije, ki urejajo njegovo vsakdanje življenje, obravnavajo kot otroka⁴.

Kolonizacija različnih področij družbene prakse najde najbolj v nebo vpijoč izraz v svetu študenta. S tem, ko družba svojo slabo vest projicira na študente, zakriva bedo in podložništvo vseh, ne samo študentov.

Vendar naš prezir do študenta izhaja iz povsem drugih razlogov. Študent je vreden prezira ne le zaradi svoje dejanske bede, ampak tudi zaradi svojega zadovoljstva z vsako vrsto bede, zaradi nezdrave nagnjenosti k valjanju v lastni odtujenosti v upanju, da bo sredi vsesplošne nezainteresiranosti prebudil zanimanje za svoja specifična pomanjkanja. Zahteve modernega kapitalizma določajo, da bo večina študentov postala le nižji kader (njihova funkcija bo ustrezala tisti, ki jo je v 19. stoletju imel kvalificirani delavec)⁵. Soočen z evidentno bednim značajem bolj ali manj oddaljene prihodnosti, v kateri naj bi 'kompenziral' sramotno bedo sedanosti, se študent raje

³ Koncepte spektakel, vloga itd. seveda uporabljamo v situacionističnem smislu.

⁴ Če mu že nehajo srati po glavi, je to samo zato, da ga lahko jebejo v glavo.

⁵ Toda brez revolucionarne zavesti: delavec ni imel iluzije napredovanja.

obrne k tej sedanjosti in jo okraši z navideznim prestižem. Kompenzacija sama ne nudi razlogov za veselje nič bolj kot tisto, česar kompenzacija naj bi bila; jutri bo enako mračen in povprečen kot včeraj. Zato se študent zateka v nerealno življenje trenutka.

Študent je stoični suženj: bolj ko ga oblasti vklepajo, bolj misli, da je svoboden. Kakor njegova nova družina, univerza, se ima za najbolj neodvisno družbeno bitje, medtem ko je dejansko podložen dvema najmočnejšima sistemoma družbene avtoritete – družini in državi. Študent je njihov olikan in hvaležen otrok. Sledeč tej logiki podrejenosti deli vrednote sistema, sodeluje v njegovih raznih mistifikacijah in jih koncentrira v sebi. Kar so bile nekoč vsiljene iluzije tako imenovanih 'belih ovratnikov', množice prihodnjih nižjih delavskih kadrov sedaj z veseljem sprejmejo in ponotranjijo.

Družbena beda je v nekih minulih časih proizvedla religije – najbolj grandiozne sisteme kompenzacije v zgodovini. Edino tolažbo za svojo marginalno revščino študent danes najde v najbolj obledelih podobah vladajoče družbe in v burlesknem ponavljanju vseh njenih odtujenih proizvodov.

Kot ideološko bitje francoski študent vedno zamuja. Vse njegove vrednote in entuziazme, ves ponos njegovega malega in zaprtega sveta je zgodovina že davno obsodila kot posmeha vredne in minljive iluzije.

Pobirajoč drobtine prestiža, ki padajo z mize univerze, je študent še vedno zadovoljen, da je študent. Prepozno. Mehanično in specializirano izobraževanje, ki ga je deležen, je prav tako degradirano (glede na prejšnjo stopnjo splošne buržoazne kulture)⁶ kot njegova intelektualna raven, saj moderni ekonomski sistem zahteva množično produkcijo neizobraženih študentov, ki so nezmožni razmišljanja. Univerza je postala institucionalna organizacija nevednosti; sama 'visoka kultura' se je razkrojila v ritmu serijske proizvodnje profesorjev, ti profesorji pa so vsi kreteni, katerih večino bi izžvižgalo že srednješolsko poslušalstvo. Toda študent vse to ignorira in še naprej s spoštovanjem poslušča svoje gospodarje, zavestno izgublja ves kritični duh in se potaplja v mistično iluzijo 'biti študent', torej biti nekdo, ki je resno predan učenju resnih stvari in to v upanju, da mu bodo profesorji na neki točki zaupali končno resnico sveta. Prava menopavza duha. Prihodnja revolucionarna družba bo ves trušč predavalnic obsodila kot čisti in družbeno škodljivi hrup. Že zdaj 'biti študent' ni nič drugega kot neokusna šala.

⁶ V mislih imamo kulturo Hegla ali enciklopedistov; ne Sorbonne ali École Normale Supérieure.

Študent se ne zaveda niti tega, da zgodovina spreminja celo njegov 'zaprti' mali svet. Slavna 'kriza univerze', ki je samo delček splošnejše krize modernega kapitalizma, ostaja predmet gluhonemega dialoga različnih specialistov. Ta kriza je enostavno izraz težav tega specifičnega področja produkcije v njegovem zakasnelem prilagajanju vsesplošni preobrazbi produkcijskih sredstev. Ostanki stare liberalne buržoazne univerzitetne ideologije postajajo čedalje banalnejši ravno v trenutku, ko njena družbena baza izginja. V obdobju tako imenovanega kapitalizma svobodnega trga, ko je liberalna država univerzi pustila določeno marginalno svobodo, si je slednja lahko pripisovala določeno avtonomno moč. Ampak tudi takrat je bila tesno zvezana s potrebami družbe, iz katere je izhajala – zlasti potrebi po zagotovitvi primerne splošne izobrazbe privilegirani manjšini v času, dokler ta ne zavzame svojega položaja znotraj vladajočega razreda. Od tod tudi absurdnost tistih nostalgичnih profesorjev⁷, ki so zagrenjeni zaradi izgube prejšnje funkcije psa čuvaja, ki je služil bodočim gospodarjem, in pridobitve znatno manj ugledne funkcije ovčarskega psa, ki mora črede 'belih ovratnikov' voditi v posamezne tovarne in pisarne v skladu s potrebami gospodarstva. Ti profesorji vzdržujejo svojo arhaičnost kot alternativo tehnokratizaciji univerze in še naprej ravnodušno zalagajo bodoče specialiste z drobci splošne kulture, ki bodo zanje brez pomena.

Bolj resni (in zato tudi nevarnejši) so levičarski modernisti in tisti predstavniki Nacionalne zveze študentov Francije, ki jih vodijo 'ekstremisti' Federacije svobodnih umetnosti. Ta struja zahteva "reformo univerzitetne strukture", "reintegracijo univerze v družbeno in ekonomsko življenje", se pravi, njeno prilagoditev potrebam modernega kapitalizma. Različne fakultete in šole, ki so vladajoči razred nekoč oskrbovale s splošno kulturo, izobrazbo in omiko, se, četudi so obdržale nekaj anahronističnega prestiža, spreminjajo v prisilne tovarne za pospešeno vzgojo nižjih in srednjih kadrov. Omenjena struja je daleč od tega, da bi oporekala temu zgodovinskemu procesu, ki podreja enega zadnjih relativno avtonomnih sektorjev družbenega življenja zahtevam blagovnega sistema. Nasprotno, ti progresivci celo protestirajo, češ kako, da ta proces še ni dokončan. To so goreči pristaši bodoče kibernetične univerze, ki se tu in tam že pojavlja.⁸ Blagovni sistem in njegovi moderni podložniki, to so pravi sovražniki in nihče drug.

Seveda pa vsi ti boji potekajo daleč stran od študenta samega, in sicer nekje v nebeškem kraljestvu njegovih gospodarjev. Celota njegovega življenja je zunaj njegove kontrole in mu je nedosegljiva.

Zaradi izjemne ekonomske revščine je študent obsojen na nič kaj zavidanja vredno obliko

⁷ Ne upajo si več govoriti v imenu filistrskega liberalizma, zato vpletajo izmišljeno svobodo univerz v srednjem veku, epohi 'demokracije nesvobode'.

⁸ Glej *Korespondenca s kibernetiki v Internationale Situationniste*, št. 9 in situacionistični traktat *La tortue dans la vitrine*, naperjen proti neoprofesorju A. Molesu.

preživetja. A še vedno samozadovoljen paradira z vsakdanjim pomanjkanjem, kot da bi bil to originalen *lifestyle*. Iz svoje bede naredi vrlino in se pretvarja, da je boem. V vsakem primeru je boemstvo daleč od kake izvirne rešitve; predstava, da nekdo lahko živi pravo boemsko življenje brez popolne in dokončne prekinitve z univerzitetnim okoljem, pa je popolnoma nesmiselna oziroma smešna. Toda študent boem (in vsak študent se rad pretvarja, da je po srcu boem) se oprijema svoje ponarejene in degradirane verzije v najboljšem primeru zgolj povprečne individualne rešitve. Celostarejše provincialne gospe vedo o življenju več kot on. Tako je nekonvencionalen, da še trideset let po Wilhelmu Reichu⁹, odličnem vzgojitelju mladine, sledi najbolj tradicionalnim oblikam ljubezensko-erotičnega obnašanja. S tem reproducira obče odnose razredne družbe tudi v seksualnosti. Njegova dovzetnost za rekrutiranje borcev za kakršno koli stvar je nazoren izkaz njegove resnične nemoči. Kljub bolj ali manj ohlapnemu urniku se študent v mejah individualne svobode, ki mu jo totalitarni spektakel dovoli, izogiba avanturi in eksperimentiranju ter se rajši drži utesnjenega časovno-prostorskega planiranja, s katerim ga oskrbujejo varuhi tega istega spektakla.

Čeprav ni prisiljen ločiti dela od prostega časa, to prostovoljno počne in hkrati hinavsko razglašča prezir nad 'zadrtnimi študenti'. Sprejema vsako obliko ločitve, potem pa obiskuje svoje religiozne, športne, politične ali sindikalne klube, da lahko v njih objokuje odsotnost komunikacije. Tako je neumen in ubog, da se celo prostovoljno podvrže univerzitetnim centrom za psihološko pomoč, agencijam psihološko-policijske kontrole, ki jih je ustanovila avantgarda modernega zatiranja in ki jih seveda pozdravlja kot veliko zmago študentskega sindikalizma.¹⁰

Vendar resnična beda študentskega življenja najde takojšnjo fantastično kompenzacijo v njegovem glavnem opiju – v kulturnih dobrinah. V kulturnem spektaklu študent ponovno zavzame svoje naravno mesto spoštljivega učenca. Čeprav je blizu mesta produkcije, mu je dostop do 'Svetišča' onemogočen, zaradi česar moderno kulturo odkrije kot občudujoči gledalec. V dobi mrtve umetnosti ostaja najbolj lojalni pokrovitelj gledaliških in filmskih klubov ter najbolj pohlepen potrošnik zapakiranih fragmentov njenih konzerviranih trupel, razstavljenih v supermarketih za premožne gospodinje. Ko gre za brezpogojno in nekritično potrošnjo, je študent v svojem elementu. Če 'kulturnih centrov' ne bi bilo, bi jih izumil študent. Študent je živa potrditev najbolj banalnih analiz ameriške sociologije marketinga: je bahavi potrošnik, izurjen v sprejemanju oglaševanih razlik med proizvodi, ki so enaki v svoji praznosti: npr. Perek ali Robbe-Grillet, Godard ali Lelouch.

⁹ Glej *Seksualni boj mladine* in *Funkcija orgazma*.

¹⁰ Ostalo populacijo je k temu, da se pojavijo pred psihiatrom v njegovem utrjenem zavetišču, treba prisiliti. Toda pri študentih zadostuje, da vedo, da je napredna predstraža kontrole postavljena v njihov geto: v tolikšnem številu hitijo tja, da morajo čakati, da pridejo na vrsto.

Ko 'bogovi', ki producirajo in organizirajo študentov kulturni spektakel, na odru prevzamejo človeško obliko, je študent njihova glavna publika, njihov popolni gledalec. Študentje se množično udeležujejo njihovih najbolj obscenih performansov. Kdo drug kot študentje polni dvorane, ko pridigarji različnih cerkva predstavljajo svoje amorfne dialoge (seminarji 'marksistične' misli, konference katoliških intelektualcev) ali ko se v dokaz svoje nemoči zberejo literarne razvaline (pet tisoč študentov posluša forum o tem, "kakšne so možnosti literature")?

Nezmožen resnične strasti študent išče prijetno dražilo v brezstrastnih polemikah predstraž neinteligence o lažnih problemih, katerih funkcija je le maskiranje resničnih: Althusser – Garaudy – Sartre – Barthes – Picard – Lefebvre – Lévi-Strauss – Halliday – Châtelet – Antoine. Humanizem – eksistencializem – strukturalizem – scientizem – novi kriticizem – dialekto-naturalizem – kibernetizem – planetizem – metafilozofizem.

Študent misli, da je del avantgarde, če je videl zadnji Godardov film, kupil zadnjo knjigo argumentistov¹¹ ali sodeloval pri zadnjem happeningu, ki ga je organiziral Lapassade, ta rit. Študent-ignorant ima najbolj blede nadomestke starih raziskav, ki so imele v svojem času resničen pomen, sedaj pa so bile za nastop na trgu primerno oslajene, za 'revolucionarne' novosti – to mu garantira nalepka, ki jo najde na njih. Vedno mu gre zgolj za ohranitev lastnega kulturnega statusa. Ponosen je, da tako kot ves svet kupuje žepne izdaje pomembnih in težkih tekstov, ki jih 'množična kultura' v pospešenem tempu meče na trg.¹² Žal pa ne zna brati. Zadovolji se s tem, da zgolj nemo strmi vanje.

Njegovo priljubljeno čtivo ostaja specializirani tisk, ki orkestrira besno potrošnjo kulturnih gadgetov; njihove reklame pokorno sprejema kot ukaze in jim podeli status oblikovalev njegovega okusa. Še vedno mu gresta v slast L'Express ali Le Nouvel Observateur, glede Le Monde, katerega slog je zanj že prezahteven, meni, da je resnično "objektiven" časopis, ki odraža dejanskost. Da bi poglobil svoje splošno znanje, požira Planète, čaroben časnik, ki gladi gube starih idej. Verjame, da s takšnimi vodniki v rokah sodeluje v modernem svetu in se tako loti politike. Bolj kot česar koli drugega se študent veseli svoje politiziranosti. Toda pozablja na dejstvo, da njegova participacija poteka skozi isti spektakel. Tako torej grabi vse uboge capaste ostanke levice, ki sta jo že pred štiridesetimi leti uničila 'socialistični' reformizem in stalinistična kontrarevolucija. Oblast se dobro zaveda poraza delavskega gibanja, prav tako delavci sami, čeprav

¹¹ O skupini argumentistov in njihovem koncu glej brošuro *Aux poubelles de l'Histoire*, ki jo je leta 1963 distribuirala *Situacionistična Internacionala*.

¹² V tem pogledu ne moremo nič drugega, kot da priporočimo rešitev, ki jo prakticirajo najbolj inteligentni: krajo.

so ti pri tem nekoliko bolj zbegani. Toda študent vse to ignorira in se še naprej veselo udeležuje smešnih manifestacij, ki jim ni nikoli uspelo pritegniti nikogar drugega kot ravno takšnih, kot je on sam. Lažno politično zavest je pri njem najti v čistem nedotaknjenem stanju, kar pomeni, da je študent idealen teren za manipulacije fantomskih birokratov umirajočih organizacij (od stranke, ki si pravi komunistična, do Nacionalne zveze študentov Francije). Ti birokrati totalitarno programirajo politične opcije študenta. Občasno se pojavljajo deviantne tendence in šibki impulzi 'neodvisnosti', po obdobju parodije odpora pa so te spet ponovno vključene v red, ki ni bil nikoli postavljen pod vprašaj.¹³ Verjamejo, da se upirajo obstoječemu redu (kot npr. tisti, ki se zaradi ponorele ideološke fiksacije imenujejo *Revolucionarna komunistična mladina*, a ko niso ne mladi, ne komunisti, in ne revolucionarni) in se potem veselo postrojijo na papežev slogan: "Mir v Vietnamu!".

Študent je ponosen, da nasprotuje 'arhaizmom' de Gaullovega režima, vendar ne razume, da to počne v imenu napak preteklosti in pozabljenih zločinov, recimo stalinizma v času Togliattija, Garaudyja, Hruščova in Maa. Njegova mladost je tako dejansko še bolj arhaična od oblasti, ki vsaj razpolaga z orodji za upravljanje z moderno družbo.

Toda to ni študentov edini arhaizem. Čuti se dolžnega imeti splošne ideje o prav vsem. Odkriti želi skladen svetovni nazor, ki bo osmisli njegovo potrebo po agitaciji in aseksualni promiskuiteti. Zaradi zadnjih mrzličnih prizadevanj cerkva se čuti izigranega, zato je planil na ostanke ostankov, časti gnijočo mrhovino Boga ter se oprijema razpadajočih razbitin predzgodovinskih religij v veri, da bogatijo njega in njegov čas. Skupaj s starejšimi provincialnimi gospemi študentje tvorijo del prebivalstva z najvišjim odstotkom aktivnih privrženecv religije in so še vedno najboljši teren za 'misijonarsko delo'. Vsepovsod so župnika pojedli ali ga izgnali, le študentski kler še naprej nadaljuje sodomijo tisočih študentov v spiritualnih sralnicah.

Seveda so med študenti tudi takšni z zadovoljivim intelektualnim nivojem. Ti z lahkoto dominirajo na bednih preverjanjih znanja, ki so predvidena za povprečneže, in to ravno zato, ker so sistem spregledali, ga prezirajo in vedo, da so njegovi sovražniki. Od izobraževalnega sistema vzamejo najboljše, kar jim ta lahko ponudi – štipendije. Izkoriščajoč luknje v nadzoru, katerega logika sili k vzdrževanju majhnega, relativno neodvisnega akademskega 'raziskovalnega' sektorja, bodo mirno prenašali virus odpora vse do najvišje stopnje: njihovo odkrito zaničevanje sistema gre z roko v roki z lucidnostjo, ki jim omogoča, da prekosijo njegove služabnike, in to najprej na intelektualnem področju. Že sedaj so teoretiki prihajajočega revolucionarnega gibanja in se zavedajo, da bodo

¹³ Zadnje avanture *Zveze komunističnih študentov* in njenih katoliških vrstnikov kažejo na to, da so se vsi ti študenje povezali na osnovi enega principa: brezpogojna podrejenost nadrejenim.

hkrati z njegovim nastopom v javnosti tudi sami postali znani. Ne prikrivajo dejstva, da jim tisto, kar tako zlahka izvlečejo iz 'akademskega sistema', služi za njegovo uničenje. Študent se ne more upreti ničemur, ne da bi se uprl svojemu študiju, četudi to nujnost upora občuti manj naravno kot delavec, ki se spontano upre svojemu položaju. Toda študent je proizvod moderne družbe ravno tako kot kokakola ali Godard. S svojo ekstremno odtujenostjo se lahko spopade le tako, da se spopade z družbo v celoti. Ta kritika na noben način ne more biti opravljena izključno znotraj samega študentskega polja: študent kot tak si pripisuje psevdovrednost, ki mu prepoveduje, da bi se zavedel svoje dejanske razlastitve in zato ostaja na čelu lažne zavesti. Toda vsepovsod, kjer je moderna družba postavljena pod vprašaj, izbruhne upor mladih, ki neposredno ustreza totalni kritiki študentskega obnašanja.

Ni dovolj, da teorija išče svojo realizacijo v praksi, praksa mora poiskati svojo teorijo

Po dolgem obdobju letargičnega sna in stalne kontrarevolucije se že nekaj let zarisujejo prve poteze novega obdobja spopadov, katerega nosilec je, kot je videti, mladina. Toda družba spektakla skozi predstave o sami sebi in svojih nasprotnikih razumevanju sveta in zgodovine vsiljuje lastne ideološke kategorije. Vsemu, kar se dogaja, nadeva plašč naravnega reda stvari, resnične premike, ki najjavljajo njeno odpravo, pa reducira na raven navideznih novotarij. V resnici ni upor mladine proti vsiljenemu načinu življenja nič drugega kot predhodni znak širšega prevrata, vključujočega vse tiste, ki vedno bolj občutijo nemožnost življenja v tej družbi; je uvod v naslednjo revolucionarno ero. Toda dominantna ideologija s svojimi vsakdanjimi instrumenti in preizkušeno metodo preobračanja realnosti to resnično zgodovinsko gibanje reducira na naravno-družbeno psevdokategorijo mladosti, po kateri so mladi po svojem bistvu uporniški. Tako se vsak nov upor mladine predstavlja zgolj kot večno mladostniško uporništvo, ki se ponavlja v vseh generacijah samo zato, da zbledi "ko mlad človek vstopi v resen produkcijski proces in se posveti dejavnosti, ki je usmerjena v konkretne in resnične cilje". 'Upor mladine' je bil in še vedno je predmet pravcatega novinarskega napihovanja, ki iz možnega 'upora' naredi spektakel in ga nato ljudem ponudi v kontemplacijo zato, da ga ti ne bi res zaživali. Ta upor sega v sfero odklonskega, a je že integriran in kot tak potreben za nemoteno delovanje družbenega sistema. Družbo utrjuje, saj ostaja parcialen del življenja, varno spredalčkan med 'probleme' mladine (po analogiji z ženskim ali črnskim vprašanjem), ki nimajo dolgega roka trajanja. Če v moderni družbi obstaja problem 'mladine', ta obstaja zato, ker mladina precej izraziteje¹⁴ čuti globoko krizo, v kateri ta družba je. Ta mladina je moderen družbeni proizvod *par excellence*, bodisi da izbere popolno integracijo vanjo bodisi da

¹⁴ S tem mislimo na to, da mladina krizo ne le močneje občuti, temveč želi ta svoj občutek tudi izraziti.

jo radikalno zavrne. Kar bi moralo presenečati, ni upor mladine, temveč resignacija 'odraslih'. Razlogi za to niso mitološki, temveč zgodovinski: prejšnja generacija je preživela vse poraze ter požrla vse laži dolgega in sramotnega razpada revolucionarnega gibanja.

Sama po sebi je 'mladina' oglaševalski mit, ki je kot izraz dinamičnosti kapitalističnega načina produkcije z njim tesno povezan. Ta iluzorni primat mladine je postal mogoč z gospodarskim okrevanjem po drugi svetovni vojni, ko je na trg množično vstopila popolnoma nova kategorija ubogljivih potrošnikov in tako prevzela vlogo, ki zagotavlja potrdilo o integraciji v družbo spektakla. Toda uradna ideologija se je znova znašla v nasprotju s družbeno-ekonomsko realnostjo, za katero zaostaja. Prav mladina je prva pokazala neustavljivo slo po življenju ter se spontano uprla dolgčasu vsakdana in mrtvememu času, ki ju stari svet kljub vsej svoji modernizaciji še naprej producira. Uporniški segment mladine izraža čisto nihilistično odklonitev, ki pa ostaja brez zavesti o možnosti preseganja. Tako perspektivo iščejo in vzpostavljajo vsepovsod po svetu. Treba je doseči koherenco teoretične kritike in praktično organiziranost te koherence.

Delinkventi po vsem svetu z ekstremnim nasiljem zavračajo integracijo na najbolj bazični ravni. Toda abstraktni značaj njihove zavrnitve jim ne daje nobene možnosti, da bi ubežali protislovjem sistema, katerega spontani in negativni produkt so. Sleherni vidik sedanjega reda proizvaja delinkvente: urbanizem stanovanjskih naselij, razpad vrednot, podaljševanje vse bolj dolgočasnega in potrošnji namenjenega prostega časa, rastoči policijsko-humanistični nadzor nad slehernim delom vsakdanjega življenja ter ekonomsko preživetje družinske enote, oropane vsakega pomena. Prezirajo delo, vendar sprejemajo potrošniško blago. Vse, kar jim reklame pokažejo, hočejo nemudoma imeti, čeprav si tega ne morejo privoščiti. To osnovno protislovje dominira nad njihovo celotno eksistenco in zaduši njihovo prizadevanje po svobodni rabi svojega časa, po samopotrditvi in graditvi neke vrste skupnosti. (A na obrobju razvitih družb mikroskupnosti vendarle nastajajo. V teh tolpah primitivizem ali beda neizogibno ponovno ustvarjata hierarhijo. Ta pride do veljave le med vojnami z drugimi tolпами in vsako tolpo izolira od druge, znotraj njih pa vsakega posameznika od vseh ostalih.) Da bi se rešil iz tega protislovja, mora delinkvent delati, da bi lahko kupil blago. A na tej točki ga zagrabi produkcijski sektor, ki je v celoti namenjen temu, da ga ponovno vključi kot potrošnika (motorji, električne kitare, obleke, plošče itd.). Lahko pa napade zakone potrošniškega blaga, bodisi na rudimentaren način (s krajo) bodisi ozaveščeno z napredovanjem k revolucionarni kritiki sveta potrošniškega blaga. Potrošnja obrusi obnašanje teh mladih upornikov, katerih upor se obrne v najhujši konformizem. V svetu delinkventov obstajata le dva možna izhoda: prebuditel revolucionarne zavesti ali slepo pokornišvo v tovarnah.

Provosi¹⁵ so prva oblika preseganja delinkventske izkušnje – organiziranje prvega političnega izraza te izkušnje. Nastali so, ko se je nekaj odpadnikov iz sveta razkrajajoče se umetnosti srečalo z množico mladih upornikov v iskanju potrditve. Njihova organizacija je obema stranema omogočila, da sta napredovali do novega tipa upora. 'Umetniki' so prispevali težnjo k igri, ki je bila sicer še vedno mistificirana in obtežena z ideološko navlako, mladi uporniki pa niso mogli ponuditi nič drugega kot nasilje svojega uporništva. Že od začetka formiranja organizacije sta obe tendenci ostajali ločeni; množica brez teorije se je na mah znašla pod skrbništvom majhne klike sumljivih voditeljev, ki so svojo 'oblast' poskušali obdržati z razvijanjem ideologije provotariata. Neoartistični reformizem je prevladal nad možnostjo, da bi delinkventsko nasilje v poskusu nadomestitve umetnosti lahko prešlo na raven idej. Provosi so izraz zadnjega reformizma, ki ga je proizvedel moderni kapitalizem – reformizma vsakdanjega življenja. Čeprav brez neprekinjene revolucije ni mogoče spremeniti življenja, pa provohierarhija – tako kot Bernstein s svojo vizijo preobrazbe kapitalizma v socializem s pomočjo reform – verjame, da vsakdanje življenje lahko spremeni že nekaj izboljšav. S tem ko provosi izberejo posamezne koščke, na koncu pristanejo na celoto. V iskanju baze so si njihovi vodje izmislili bedasto ideologijo provotariata (artistično-politično solato, naivno zmešano iz plesnivih ostankov gostije, ki se je sami niso nikoli udeležili), ki naj bi bila po njihovem mnenju nasprotje kremni rezini vseh kretenov tega stoletja – domnevni pasivnosti in poboržuazenju proletariata. Ker so obupali nad možnostjo spremembe celote, so obupali tudi nad edinimi silami, ki so to spremembo zmožne izpeljati. Proletariat je pogonski motor kapitalistične družbe in prav zato tudi njena smrtna nevarnost. Ker je edina res grozeča sila, je zatiran z vseh strani: od strank do birokratskih sindikatov. Policijskih napadov je deležen pogosteje kot provosi, njegovo celotno življenje je kolonizirano. Provosi ne razumejo nič od tega in tako ostajajo nezmožni za kritiko produkcijskega sistema, s tem pa posledično tudi njegovi ujetniki. In ko se je med protisindikalnimi delavskimi izgredi njihova baza odločila za neposredno nasilje, zbegani vodje provosov, ki jih je gibanje popolnoma povozilo, v paniki niso znali storiti drugega, kot da so javno obsodili 'ekscese' in pozvali k pacifizmu. Pritožili so se, češ da jih je policija provocirala, s čimer so se na resnično pomilovanja vreden način odrekli svojemu programu, katerega sestavni del je bilo ravno provociranje oblasti, da bi na ta način izpostavili njen represivni značaj. Za nameček so po radiu mlade izgrednike pozivali, naj se prepustijo poučevanju provosov, tj. njihovim vodjem. Slednji so tako jasno pokazali, da je njihov megleni 'anarhizem' samo dodatna laž. Na poti do revolucionarne kritike se mora uporniška baza provosov najprej upreti vodjem, se

¹⁵ Provosi so bili radikalno kontrakulturno in politično gibanje na Nizozemskem, ki je sredi šestdesetih let dvajsetega stoletja izpeljalo kar nekaj učinkovitih intervencij. Najbolj znan je njihov Beli načrt za Amsterdam, precej razdelan načrt različnih ukrepov: mesto naj bi vsako leto nabavilo na tisoče belih koles, ki bi jih nato zastoj dalo v uporabo, policisti bi postali socialni delavci, vzpostavil bi se sistem skupne uporabe električnih avtomobilov, uvedla plačila za onesnaževanje zraka itd. Precej predlogov zveni danes zanimivo znano, takrat pa so provosi z njimi in metodami delovanja resno prestrašili policijo in ostale oblasti ter dosegli nekatere povsem konkretne spremembe (op. prev.).

povezati z objektivno obstoječimi revolucionarnimi silami proletariata ter se znebiti nekaterih ljudi, npr. uradnega umetnika Kraljevine Holandije Constanta ali propadlega poslanskega kandidata in občudovalca angleške policije De Vriesa. Samo tako lahko provosi ponovno postanejo del avtentičnega modernega boja, ki pri njih že ima realno oporišče. Če hočejo res spremeniti svet, se ne smejo pečati s tistimi, ki jim je dovolj že to, da ga pobarvajo belo.

Ko so se ameriški študentje uprli in pod vprašaj postavili svoj študij, so pod vprašaj avtomatično postavili tudi družbo, ki tak študij potrebuje. Njihov upor (na Berkeleyju in drugod) proti univerzitetni hierarhiji se je že na začetku potrdil kot upor proti celotnemu družbenemu sistemu, osnovanem na hierarhiji, ter proti diktaturi ekonomije in države. S tem ko se upirajo integraciji v podjetja, v katera naj bi jih študij čisto naravno razvrstil, globoko pod vprašaj postavljajo sistem produkcije, v katerem se vse dejavnosti in proizvodi izmaknejo njihovim proizvajalcem. Kljub tavanju in zmedenosti pa uporniška ameriška mladina že išče koherentno revolucionarno alternativo znotraj 'družbe izobilja'. Njihovo gibanje ostaja navezano predvsem na dva relativno naključna vidika ameriške krize: vprašanje temnopoltih in Vietnam, ki hkrati predstavljata tudi svojevrstno breme za majhne organizacije, ki sestavljajo 'novo levico'. Njihova forma resda razkriva avtentično prizadevanje za demokracijo, vendar jih šibkost subverzivne vsebine pelje v nevarna protislovja. Zaradi njihove ekstremne politične nevednosti in naivne iluzije o tem, kaj se v svetu zares dogaja, z lahkoto 'prebolijo' svoje sovraštvo do tradicionalne politike starih organizacij. Abstraktna sovražna naravnost proti lastni družbi jih pelje v občudovanje in podporo njenih najbolj vidnih sovražnikov: t. i. socialističnih birokracij, kot sta Kitajska ali Kuba. Tako lahko v skupinah, kot je na primer *Resurgence Youth Movement*, hkrati najdemo tako obsodbo države kot poveličevanje 'kulturne revolucije', ki jo vodi najbolj gigantska birokracija modernih časov – Maova Kitajska. Te napol libertarne organizacije brez vodstva so zaradi svojega očitnega manka vsebine neprestano v nevarnosti, da zdrsnejo v ideologijo 'skupinske dinamike' ali zaprt svet sekt. Množično konzumiranje drog je izraz resnične bede in hkrati protest proti njej: je varljivo iskanje svobode v nesvobodnem svetu, je religiozna kritika sveta, ki je religijo že presešel. Ni naključje, da je razširjeno ravno v okolju **beatnikov** (tem desnem krilu uporniške mladine), žarišču ideološke zavrnitve in sprejemanja najbolj fantastičnega praznoverja (zen, spiritualizem, misticizem 'nove cerkve' in ostalega gnilega blaga, kot sta denimo gandizem in humanizem). V iskanju revolucionarnega programa delajo ameriški študentje isto napako kot provosi in se proglašajo za "najbolj izkoriščani razred v družbi". Morajo dojeti, da njihovi interesi niso nič drugačni od interesov vseh tistih, ki so podvrženi suženjstvu trga in splošnemu zatiranju.

Na Vzhodu je birokratski totalitarizem začel proizvajati sile lastne negacije. Upor mladine je tam še

posebno silovit, vendar edine informacije o njem izvirajo iz objav v uradnih publikacijah ter iz policijskih ukrepov za njegovo brzdanje. Iz teh virov lahko izvemo, da obstaja segment mladine, ki ne spoštuje moralnega in družinskega reda (ta na Vzhodu še vedno obstaja v svoji najbolj ostudni buržoazni obliki), se predaja 'razvratu', prezira delo in ni poslušen partijski policiji. ZSSR je ustanovila posebno ministrstvo za zatiranje huliganstva. Vzporedno s tem difuznim uporom obstajajo tudi bolj elaborirani poskusi boja: skupine in ilegalni časopisi se pojavljajo in izginjajo glede na valovanje policijske represije. Najpomembnejše dejanje doslej je bila objava **Odprtega pisma poljski delavski partiji**, ki sta ga napisala mlada Poljaka Kuron in Modzelewski. V njem izrecno zahtevata "odpravo sedanjih produkcijskih in družbenih odnosov" ter se zavedata, da je za doseg tega cilja "revolucija neizogibna". Inteligenca v deželah vzhodnega bloka se trudi ozavestiti in jasno formulirati podlago za tovrstno kritiko birokratske razredne moči, ki so jo delavci konkretizirali v Vzhodnem Berlinu, Varšavi in Budimpešti. Ta upor je postavljen v težak položaj, saj mora resnične probleme hkrati formulirati in jih tudi razrešiti. Medtem ko je v drugih deželah gibanje možno, cilj pa ostaja mistificiran, je v vzhodnih birokracijah kritika osvobojena iluzij, njeni cilji pa so znani. Treba je iznajti oblike njihove realizacije in utiranja poti k njej.

V Angliji je odpor mladine svoj prvi organizirani izraz našel v protijedrskem gibanju. Ta parcialen boj, zbran okoli nejasnega programa **Komiteja 100-tih**, ki je na ceste pripeljal 300.000 demonstrantov, je najlepšo akcijo izvedel spomladi leta 1963 s škandalom "Vohuni za mir"¹⁶. Zaradi pomanjkanja radikalnih perspektiv je neizogibno nazadoval, rekuperirali so so ga ostanki tradicionalnih političnih manipulatorjev in pacifističnih lepih duš. Za Anglijo značilni arhaizem oblik kontrole vsakdanjega življenja ni mogel zdržati napada modernega sveta. Pospešen razpad več stoletij starih vrednot tako poraja tendence, ki so revolucionarne v kritiki vseh vidikov načina življenja.¹⁷ Zahteve te mladine se morajo povezati z bojem delavskega razreda, ki s svojimi **shop-stewardi** in divjimi stavkami spada med enega najbolj bojevitih na svetu. Uspeh v teh bojih je možen le, če jim uspe razviti skupno perspektivo. Zlom socialdemokratske vlade, ki je trenutno na oblasti, zgolj večja možnost, da pride do tega srečanja, kar bo sprožilo eksplozijo, ki bo precej bolj mogočna kot vse, kar smo že videli v Amsterdamu. V primerjavi s tem bo provoistična vstaja izpadla le otroška igra. Samo tako lahko nastane resnično revolucionarno gibanje, v katerem bodo praktične potrebe našle svojo zadovoljitev.

Japonska je edina napredna industrijska država, v kateri je že prišlo do zlitja študentov in radikalnih delavcev.

¹⁶ Ta afero je izbruhnila, ko so pristaši *Gibanja za jedrsko razorožitev* odkrili, dali v javnost in nato zavzeli ultraskrivnostno jedrsko zaklonišče, rezervirano za člane vlade.

¹⁷ V mislih imamo odlični časopis *Heatwave*, ki se razvija v smeri naraščajoče nepopustljive in ostre radikalnosti.

Zengakuren, slavna organizacija revolucionarnih študentov, in Liga mladih marksističnih delavcev sta pglavitni organizaciji, ki sta se oblikovali na podlagi skupnih smernic Revolucionarne komunistične lige. Ta formacija si že sedaj zastavlja vprašanje revolucionarne organizacije. Simultano in brez iluzij se bori tako proti zahodnemu kapitalizmu kot proti birokraciji t. i. socialističnih dežel. Že sedaj združuje več tisoč študentov in delavcev, organiziranih na demokratični in antihierarhični osnovi, kjer vsi člani sodelujejo v vseh dejavnostih organizacije. Japonski revolucionarji so tako prvi na svetu, ki se, sklicujoč se na napreden program in ob izdatni udeležbi množic, že organizirano borijo. Demonstraciji sledi demonstracija, na tisoče delavcev in študentov preplavlja ulice v nasilnih spopadih z japonsko policijo. Vseeno Revolucionarna komunistična liga nima celostne in konkretne analize dveh sistemov, ki ju tako divje napada. Njena naloga ostaja natančno definiranje birokratskega izkoriščanja, a tudi eksplicitna formulacija značaja modernega kapitalizma, kritike vsakdanjega življenja in kritike spektakla. Revolucionarna komunistična liga je dedinja najboljših delavskih organizacij klasičnega tipa, v osnovi pa še vedno ostaja avantgardna politična organizacija. Trenutno je najpomembnejša revolucionarna skupina na svetu in zato mora tukaj in zdaj postati eden od polov diskusije in globalnega sestavljanja nove revolucionarne kritike.

Končno ustvariti situacijo, ki naredi vsak povratek nemogoč

”Biti del avantgarde pomeni biti v koraku z realnostjo.”¹⁸ Radikalna kritika modernega sveta mora sedaj imeti ‘totaliteto’ tako za svoj predmet kot za svoj cilj. Ta kritika mora biti neločljivo zvezana s svojo resnično preteklostjo, s tem, kar zares je, in s perspektivami svoje transformacije. Celotne resnice sedanjega sveta ne moremo doumeti, še manj pa oblikovati projekta njegovega popolnega prevrata, ne da bi razkrili njegovo skrito zgodovino. Celotno zgodovino mednarodnega revolucionarnega gibanja, ki ga je pred stoletjem začel zahodni proletarijat, je, vključno z vsemi njegovimi ”porazi” in ”zmagami”, treba podvreči popolnoma demistificirajoči in v temelju kritični analizi. ”Tega gibanja proti celotni organiziranosti starega sveta je že zdavnaj konec.”¹⁹ Propadlo je. Njegova zadnja zgodovinska manifestacija je bila španska delavska revolucija, ki je bila maja 1937 poražena v Barceloni. Toda o njegovih uradnih ‘porazih’ in ‘zmagah’ moramo soditi v luči zgodovinskih učinkov – njihova resnica mora biti ponovno vzpostavljena. Tako se lahko pridružimo trditvi, da so ”nekateri porazi v resnici zmage, medtem ko so nekatere zmage sramotnejše od vsakega poraza” (Karl Liebknecht tik pred nasilno smrtjo). Tako je prvi veliki ‘poraz’ delavske

¹⁸ *Internationale Situationniste*, št. 8.

¹⁹ *Internationale Situationniste*, št. 7.

moči – Pariška komuna – v resnici njena prva velika zmaga, saj je takrat zgodnji proletarijat prvič demonstriral zgodovinsko sposobnost svobodnega organiziranja na vseh področjih družbenega življenja. Medtem se je njegova prva velika ‘zmaga’ – boljševistična revolucija – na koncu izkazala za njegov najbolj katastrofalen poraz. Zmaga boljševizma sovpada z nastopom mednarodnega kontrarevolucionarnega gibanja, ki se je začelo z uničenjem spartakovcev s strani nemške ‘socialdemokracije’. Njuna skupna zmaga je boljševizem in socialdemokratski reformizem vezala precej bolj, kot ju je njuno navidezno nasprotje ločevalo, sam boljševističin red pa se je izkazal le za novo variacijo na staro temo – za poseben obraz starega reda. Gledano navznoter je bil rezultat ruske kontrarevolucije vzpostavitev in razvoj novega načina izkoriščanja v obliki birokratskega državnega kapitalizma, navzven pa je povročila množenje sekcij t. i. komunistične internacionale, ki so bile potisnjene v vlogo podružnic, namenjenih obrambi in širjenju izvornega modela. Kapitalizem je v svojih različnih birokratskih in buržoaznih variantah na novo vzcvetel na grobovih mornarjev iz Kronstadta in kmetov iz Ukrajine, delavcev iz Berlina, Kiela, Torina, Šanghaja in kasneje Barcelone.

Boljševiki so Tretjo internacionalo očitno ustanovili z namenom boja proti ostankom reformistične socialdemokracije Druge internacionale in zbiranja proletarske avantgarde v ”revolucionarne komunistične partije“. Da pa bi lahko uresničila socialistično revolucijo, je bila takšna, kakršna je bila, preveč povezana s svojimi ustanovitelji in njihovimi interesi. Dejansko je bila Druga internacionala resnica Tretje. Ruski model se je hitro vsilil zahodnim delavskim organizacijam in razvoj tako prvega kot drugih je poslej postal ena in ista stvar. Totalitarni diktaturi birokracije, novega vladajočega razreda nad ruskim proletariatom, je v drugih deželah ustrezala dominacija sloja političnih in sindikalnih birokratov nad širokimi delavskimi množicami, kjer so interesi prvih postali odkrito nasprotni interesom slednjih. Medtem ko je zavest delavskega razreda preganjala stalinistična pošast, je kapitalizem z birokratizacijo in čezmernim razvojem razrešil svoje notranje krize, sedaj pa si ponosno domišlja, da bo ta zmaga trajala večno. Sveta se polašča ista, četudi navidezno raznolika in nasprotujoča si družbena forma. Principi starega sveta še naprej vladajo modernemu svetu. Mrtvi še vedno kot težka mora pritiskajo na misli živih.

V nedrjih tega sveta se zoper njega bojujejo domnevno revolucionarne organizacije, a njihov boj je le navidezen, poteka na povsem svojem terenu in operira s kar največjimi mistifikacijami. Vsi se sklicujejo na bolj ali manj okamenele ideologije in v končni analizi zgolj sodelujejo pri konsolidaciji obstoječega reda. Sindikati in politične stranke, ki jih je delavski razred nekoč ustanovil kot orodja svoje emancipacije, so postali zgolj vzvodi sistemske regulacije ter privatna last njihovih vodij, ki delajo zgolj za lastno emancipacijo. V zameno pridobijo status znotraj

vladajočega razreda družbe, za katero nikoli niti ne pomislijo, da bi jo postavili pod vprašaj. Dejanski programi teh strank in sindikatov le plehko prevzemajo 'revolucionarne' fraze in v bistvu ponatiskujejo parole najbolj oslajenega reformizma – sedaj, ko se kapitalizem sam uradno proglašča za reformističnega. Kjerkoli so bili sposobni poseči po oblasti – v državah, ki so bile še bolj zaostale kot Rusija – so zgolj reproducirali stalinistični model kontrarevolucionarnega totalitarizma²⁰. Drugod so postali statično in nujno dopolnilo²¹ mehanizmov samoregulacije zbirokratiziranega kapitalizma. Pri vzdrževanju njegovega policijskega humanizma se ravno to protislovje izkaže za nepogrešljivo. Na drugi strani omenjene stranke in sindikati v odnosu do delavskih množic ostajajo zanesljivi garanti in brezpogojni zagovorniki birokratske kontrarevolucije, pohlevna orodja njene zunanje politike. V svetu, ki je zlagan v svojih temeljih, so nosilci najbolj radikalne laži in delajo za trajno ustoličenje univerzalne diktature ekonomije in države. Kot pravijo situacionisti: "Univerzalno dominanten družbeni sistem, ki teži k totalitarni samouravnavi, je bil le navidezno predmet napada s strani lažne opozicije. Ta je vedno nastopala na njegovem terenu in bila s tem del iluzije, ki je domnevno napadeni model družbe samo krepila. Birokratski psevdosocializem je zgolj najgrandiozejša preobleka starega hierarhičnega sveta odtujenega dela."²² Študentski sindikalizem je ob vsem tem zgolj karikatura karikature, groteskna in nekoristna ponovitev izrojenega sindikalizma.

Teoretični in praktični obračun s stalinizmom v vseh njegovih oblikah mora biti osnovna premisa vseh prihodnjih revolucionarnih organizacij. Jasno je, da lahko na primer v Franciji, kjer ekonomsko zaostalostspremlja tudi zavest o krizi, revolucionarno gibanje znova nastane le na ruševinah stalinizma. Uničenje stalinizma mora postati "Carthaginem esse delendam" zadnje revolucije v predzgodovini.

Ta revolucija mora dokončno prelomiti s svojo predzgodovino, vso svojo poezijo mora črpati iz prihodnosti. 'Ponovno oživeli boljšeвики', ki igrajo farso 'militantizma' v obliki različnih levičarskih skupinic, so relikti preteklosti in nikakor ne najavljajo prihodnosti. Izgubljeni velikega brodoloma 'izdane revolucije' se predstavljajo kot zvesti privrženci boljševiške ortodoksije: zagovarjanje ZSSR je izraz njihove neomajne zvestobe in škandalozne izdaje.

Iluzije lahko ohranjajo zgolj še v slavnih nerazvitih državah²³, s čimer tudi sami potrjujejo svojo

²⁰ Stranke so se s primitivno akumulacijo na račun kmetov s pomočjo birokratskega terorja zavemale za hitro industrializacijo teh dežel.

²¹ V 45 letih ni francoska "komunistična" partija naredila nobenega koraka k prevzemu moči; enako je v vseh naprednih državah, ki niso padle pod oblast "rdeče" armade.

²² Iz: *Les luttes de classes en Algérie*, objavljeno v *Internationale Situationniste*, št. 10.

²³ O njihovi vlogi v Alžiriji glej *Les luttes de classes en Algérie* v *Internationale Situationniste*, št. 10.

teoretično nerazvitost. Vsepovsod – od partizanov (organ stalino-trockistične sprave) do vseh tendenc in poltendenc, ki se znotraj in zunaj Četrte internacionale kregajo za Trockega – kraljuje ista revolucionarna ideologija ter ista praktična in teoretska nesposobnost doumeti probleme modernega sveta. Od revolucije jih ločuje štirideset let kontrarevolucionarne zgodovine. Motijo se, saj niso več v letu 1920. In motili so se že takrat.

Razpad ‘ultralevičarske’ skupine *Socialisme ou Barbarie*, ki je sledil njenemu razcepu v dve frakciji – ‘cardansko-modernistično’ in ‘staromarksistično’ (*Pouvoir Ouvrier*) – je dokaz, če je bil ta sploh še potreben, da revolucije zunaj modernega ni, kakor tudi ni moderne misli zunaj revolucionarne kritike, ki jo je treba šele na novo izumiti.²⁴ V tem smislu je značilno, da vsako ločevanje teh dveh vidikov neizogibno pade nazaj bodisi v muzej dokončane revolucionarne predzgodovine bodisi v modernizem oblasti, tj. vladajočo kontrarevolucijo: *Voix Ouvriere* ali *Arguments*.

Kar zadeva različne ‘anarhistične’ skupine, te ostajajo ujetnice tega poimenovanja, saj ne razpolagajo z ničimer drugim kot s to ideologijo, reducirano na golo nalepko. Neverjetna *Le Monde Libertaire*, ki jo očitno urejajo študentje, dosega najbolj fantastične ravni konfuznosti in bedarije. Glede na to, da tolerirajo drug drugega, bi ti ljudje tolerirali praktično karkoli.

Dominantna družba, ki si laska s permanentno modernizacijo, se mora sedaj soočiti s spoštovanja vrednim nasprotnikom – enakovredno modernizirano negacijo, ki jo sama proizvaja.²⁵ ”Pustimo mrtvim, da pokopljejo svoje mrtve in jih objokujejo.“ Praktične demistifikacije zgodovinskega gibanja iz revolucionarne zavesti izženejo duhove, ki so jo strašili do sedaj: revolucija vsakdanjega življenja se je znašla iz oči v oči z gromozanskimi nalogami, ki jih mora izpolniti. Revolucijo je treba, skupaj z življenjem, ki ga napoveduje, na novo odkriti. Če revolucionarni projekt odprave razredne družbe načeloma ostaja enak, je to zato, ker se pogoji, v katerih se oblikuje, še nikjer niso radikalno spremenili. Projekta se je treba ponovno lotiti z radikalnostjo in koherenco ter se z učenjem na izkušnjah bankrota njegovih nekdanjih nosilcev izogniti temu, da bi njegova fragmentarna realizacija prinesla zgolj novo delitev družbe.

Boj med oblastjo in novim proletariatom lahko poteka zgolj na ravni totalitete. Prihodnje revolucionarno gibanje mora znotraj sebe odpraviti vse, kar teži k reprodukciji odtujenih produktov blagovnega sistema²⁶: biti mora hkrati živa kritika tega sistema in njegova negacija, ki v sebi že

²⁴ *Internationale Situationniste*, št. 9.

²⁵ *Adresse aux révolutionnaires...*, *Internationale Situationniste*, št. 10.

²⁶ Definira ga prevlada tiste vrste dela, ki obstaja kot produkcija blaga.

vsebuje vse elemente njegovega možnega presejanja. Lukács je dobro artikuliral, da je revolucionarna organizacija tista nujna posrednica med teorijo in prakso, med človekom in zgodovino, med delavsko množico in v razred konstituiranim proletariatom (njegova napaka je bila v tem, da je te kvalitete nepravilno pripisal boljševistični partiji). Da bi omogočili njihovo realizacijo, je treba "teoretske" tendence in razhajanja nemudoma preoblikovati v vprašanje organizacije. Vprašanje organizacije bo poslednja sodba novega revolucionarnega gibanja, tribunal, ki bo sodil o koherenci njegovega bistvenega projekta: mednarodna realizacija absolutne moči delavskih svetov, kot so jo načrtale izkušnje proletarskih revolucij tega stoletja. Takšna organizacija mora v ospredje postaviti radikalno kritiko vsega, na čemer družba, proti kateri se bori, temelji: blagovne produkcije, ideologije v vseh njenih preoblikah, države in ločitev, ki jih ta vsiljuje.

Ločitev teorije in prakse je čer, na kateri je nasedlo staro revolucionarno gibanje. Le skrajnim momentom proletarskega boja je ta razkol uspelo preseči in so si s svojo resnico prišli na jasno. Nobeni organizaciji ni uspelo preskočiti tega 'Rodosa'. Ne glede na svojo 'revolucionarnost' je ideologija vedno v službi gospodarjev. Je znak za alarm, ki razkriva prisotnost sovražnika v preobliki. Ravno zato mora biti v končni analizi kritika ideologije osrednji problem revolucionarne organizacije. Laž je proizvod odtujenega sveta in ta se ne more ponovno pojaviti znotraj organizacije, ki se ima za nosilko družbene resnice, ne da bi ta organizacija s tem tudi sama postala le še dodatna laž v svetu, ki je zlagan v svojih temeljih.

Revolucionarna organizacija, katere projekt je uresničitev absolutne moči delavskih svetov, mora biti okolje, v katerem so vsi pozitivni vidiki te moči že prisotni. Prav tako mora takšna organizacija biti smrtni boj z leninistično teorijo organizacije. Revolucija leta 1905 in spontana organizacija ruskih delavcev v sovjete sta že bili dejavni kritiki²⁷ te nesrečne teorije. Toda boljševistično gibanje je vztrajalo pri prepričanju, da delavska spontanost ne more preseči 'tradeunionistične' zavesti in da je nezmožna doumeti 'totaliteto'. To je na koncu onespobilo proletariatski in partijski postavilo 'na čelo' revolucije. Spodbijati zgodovinsko zmožnost proletariata, da se sam emancipira, kakor je to neusmiljeno storil Lenin, pomeni spodbijati njegovo sposobnost, da vodi prihodnjo družbo. V tej perspektivi geslo "Vso moč sovjetom!" ni pomenilo nič drugega kot podjarmljenje sovjetov s strani partije in ustanovitev partijske države namesto odmirajoče 'države' oboroženega proletariata.

"Vso moč sovjetom!" mora ponovno postati naše geslo, toda tokrat radikalno in razbremenjeno boljševističnih skritih motivov. Proletariat se lahko preda igri revolucije le, če je nagrada ves svet; drugače iz tega ne bo nič. Edine oblike njegove moči, posplošenega samoupravljanja, si ne more

²⁷ Po teoretski kritiki Rose Luxemburg.

deliti z nobeno drugo močjo. Ker pomeni dejansko ukinitev vsake oblasti, ne more tolerirati nikakršnih omejitev (geografskih ali drugih); kompromisi, ki jih sprejme, pomenijo takojšnjo kompromitacijo in vodijo k vdaji. "Samoupravljanje mora biti hkrati sredstvo in smoter sedanjega boja. Ni le tisto, za kar v boju gre, ampak tudi njegova primerna oblika. Hkrati je materija, ki jo obdeluje, in njegova lastna predpostavka."²⁸

Enotna kritika sveta je zagotovilo koherence in resnice revolucionarne organizacije. Toleriranje obstoja sistemov zatiranja na enem samem delu sveta, ker so ti denimo oblečeni v 'revolucionarne' cunje, pomeni priznavanje legitimnosti zatiranja. Prav tako toleriranje odtujenosti na enem samem področju družbenega življenja pomeni priznanje neizbežnosti vseh vrst reifikacije. Ni dovolj zgolj zagovarjati abstraktno moč delavskih svetov, nujno je pokazati, kaj ta konkretno pomeni: ukinitev blagovne produkcije in s tem tudi proletariata. Logika blaga je alfa in omega racionalnosti obstoječih družb, je osnova totalitarne samoregulacije teh družb, ki so primerljive s sestavljanjo, pri kateri se posamezni deli med seboj navidez razlikujejo, v resnici pa so enaki. Blagovna reifikacija je ključna ovira na poti k totalni emancipaciji, k svobodnemu oblikovanju življenja. V svetu blagovne produkcije praktično delovanje ne izhaja iz cilja, ki bi bil avtonomno določen, temveč je podrejeno direktivam zunanjih moči. In če ekonomski zakoni postanejo posebne vrste naravni zakoni, je to zato, ker njihova moč temelji zgolj na "odsotnosti zavesti tistih, ki se po njih ravnaajo".

Eden od principov blagovne produkcije je izguba samega sebe v kaotičnem in nezavednem ustvarjanju sveta, ki je popolnoma ušel nadzoru njegovih ustvarjalcev. V nasprotju s tem je radikalno revolucionarno jedro posplošenega samoupravljanja zavestno oblikovanje celote življenja vseh. Samoupravljanje blagovne odtujenosti bi vse ljudi spremenilo zgolj v programerje lastnega preživetja, problem kvadrature kroga bi bil tu. Naloga delavskih svetov posledično ne bo samoupravljanje obstoječega sveta, ampak njegovo neprekinjeno kvalitativno spreminjanje: konkretna ukinitev blaga (kot gigantskega obvoza človekove produkcije mimo samega sebe).

Ta ukinitev seveda implicira odpravo dela in njegovo zamenjavo z novim tipom svobodne aktivnosti, torej ukinitev enega od temeljnih razkolov moderne družbe – razkola med čedalje bolj reificiranim delom in pasivno konzumiranim prostim časom. Danes razpadajoče skupinice, kot npr. *Socialisme ou Barbarie* ali *Pouvoir Ouvrier*²⁹, so sicer res povzele moderne slogane delavske moči, na ključni točki pa še vedno sledijo staremu delavskemu gibanju po poti reformizma dela in njegove 'humanizacije'. Zdaj je treba napasti delo samo. Daleč od tega, da bi bila njegova

²⁸ *Les luttes de classes en Algérie, Internationale situationniste*, št. 10.

²⁹ Nasprotno pa se skupina, kot je I. C.O., z izogibanjem vsaki organizirani obliki ali koherentni teoriji, obsoja na neobstoje. (op. prev.: žal nam ni uspelo dekodirati, katero skupine označuje kratica I. C. O.)

ukinitev 'utopija'. Je predpogoj pravega konca družbe blaga in predpogoj ukinitve ločevanja – v vsakdanjem življenju vsakogar – med 'prostim časom' in 'delovnim časom' kot dvema komplementarnima sektorjema enega samega odtujenega življenja, v katerem se v neskončnost projicira notranje protislovje blaga med uporabno in menjalno vrednostjo. Šele onkraj tega nasprotja lahko človek svojo življenjsko aktivnost naredi za predmet lastne volje in zavesti ter se prepozna v svetu, ki ga je sam ustvaril. Demokracija delavskih svetov je rešitev uganke vseh sedanjih ločevanj. "Vse, kar obstaja izven posameznikov," naredi za "nemogoče".

Zavestno obvladovanje zgodovine s strani njenih ustvarjalcev – to je ta revolucionarni projekt. Moderna zgodovina je, tako kot vsa pretekla zgodovina, produkt družbene prakse, nezavedni rezultat vseh človeških aktivnosti. V dobi totalitarnega gospostva je kapitalizem proizvedel novo religijo: spektakel. Spektakel je zemeljska realizacija ideologije. Svet ni bil še nikoli tako močno postavljen na glavo. "In tako kot 'kritika religije' je danes kritika spektakla predpogoj vsake kritike."³⁰

Človeštvo je zgodovinsko soočeno s problemom revolucije. Le še čedalje globlje splošno nezadovoljstvo se lahko kosa s čedalje sijajnejšim kopičenjem materialov in tehnoloških sredstev. Buržoazija in njen vzhodni dedič birokracija ne zmoreta uporabiti te prekomerne razvitosti, ki bo osnova poezije prihodnosti, ravno zato, ker obe skupaj stojita na strani starega reda. Največ, kar imata, je skrivnost njegovega policijskega nadzora. Ne počneta drugega, kot da akumulirata kapital in posledično tudi proletarijat; proletarec je tisti, ki nima nadzora nad svojim življenjem in se tega tudi zaveda. Zgodovinska priložnost novega proletariata leži v tem, da je edini dosledni dedič bogastva buržoaznega sveta brez vrednosti, ki ga je treba spremeniti in preseči v smeri totalnega človeka, ki si popolnoma prilagodi tako svojo lastno naravo kot naravo na splošno. Ta realizacija človekove narave ima lahko smisel le skozi brezmejno množenje resničnih zadovoljitev, ki jih je spektakel potisnil v najbolj odmaknjene kotičke revolucionarnega nezavednega in ki jih lahko fantazijsko uresniči le v sanjskih blodnjah svojih reklam. Dejanska realizacija resničnih želja, se pravi, odprava vseh psevdopotreb in psevdoželja, ki jih sistem dnevno proizvaja za perpetuiranje svoje moči, ni mogoča brez ukinitve spektakla blaga in njegovega pozitivnega preseganja.

Moderno zgodovino lahko osvobodimo, njene neštete pridobitve pa prosto uporabimo le z uporabo tistih sil, ki jo zavirajo – delavcev, ki so brez moči nad pogoji, smislom in proizvodom lastnih dejavnosti. Proletariat, ki je bil že v 19. stoletju dedič filozofije, je danes postal še dedič moderne umetnosti in prve zavestne kritike vsakdanjega življenja. Ne more ukiniti samega sebe, ne da bi

³⁰ *Internationale Situationniste*, št. 9.

istočasno realiziral umetnost in filozofijo. Preobraziti svet in spremeniti življenje je zanj ena in ista stvar, je neločljivo geslo, ki spremlja njegovo ukinitvev kot razreda, uničenje sedanje družbe kot kraljestva nujnosti ter končno omogoča dostop do kraljestva svobode. Radikalna kritika in svobodna rekonstrukcija vseh vrednot in oblik vedenja, ki jih je vsilila odtujena realnost, so njegov maksimalen program. Osvobodjena kreativnost pri konstrukciji vseh življenjskih trenutkov in dogodkov je edina poezija, ki jo lahko prizna. To je poezija, ki jo ustvarjajo vsi, in začetek velikega revolucionarnega praznika. Proletarske revolucije bodo prazniki ali pa jih ne bo, kajti prazničnost je glavno načelo življenja, ki ga naznanjajo. Igra je osnovni princip tega praznika, edini pravili, ki jih lahko prizna, pa sta življenje brez mrtvega časa ter svobodno in neovirano uživanje.

člani in članice Situacionistične Internacionale ter študentje in študentke iz
Strasbourga